

נוסח קטלוניא

סידור

קטלוניא

כמנהג ק"ק קטלוניא

נוסח הסידור הזה הוא נוסח קדמון שנהגו בו אבותינו בקטלוניא, ולנסיה ומיורקא. ההוצאה הנוכחית סודרה ותוקנה מתוך שישה כתבייד מן המאות י"ד-ט"ז. הסידור כולל תפילות לכל השנה וגם הלכות, מנהגים והנהגות שלוקטו ע"י אחד מתלמידי רבינו יונה ג'ירונדי בבית מדרשו בברצלונה. הסידור יוצא לאור לראשונה מאת

ע"ה עידן בן אברהם פריץ הברצלוני נר"ו

ירושלים עיה"ק התשע"ט

תוכן הענינים

קסמ	שחרית לשבת	הסכמות
קסמ	זמירות	מבוא
קעו	פסוקי דזמרה	ימי חול
קפח	נשמת כל חי	תפילות השחר
קצא	יוצר	א
ר	עמידה	ב
רח	ספר תורה	ו
ריב	ברכות ההפטר	ז
ריג	מי שברך	ז
ריד	הכרזה לראש חודש	ז
רטו	הכרזה של ארבע צומות	י
ריז	מוסף לשבת	יא
רלג	קידושא רבה	יא
רלד	מנחה לשבת	יא
רנא	פרקי אבות	יט
ערב	תמניא אלפא ביתין	כב
רפו	ערבית למוצאי שבת	כב
שה	הבדלה	כו
שיז	ברכת הלבנה	כו
	חגים ומועדים	לח
שיח	הלל	מו
שכב	קריאה לראש חודש	נט
שכח	מוסף לראש חודש	פד
שמא	מוסף לשבת ראש חודש	פח
שנד	תפילת חנוכה	צ
שנה	הדלקת נרות חנוכה	צג
שנו	קריאת התורה לחנוכה	צד
שסג	מי כמוך לשבת זכור	צה
שעב	פורים	צו
שעו	קידוש ליום טוב	צח
שעז	תפילה לשלוש רגלים	צט
שפג	מוסף לשלוש רגלים	קטו
שצ	פסח	קלו
שצא	בדיקת חמץ	קלז
שצב	ליל שמורים	
תז	הגדה של פסח	קמב
תמב	שבועות	קמד
תמב	אזהרות לשבועות	קמז
תסט	סוכות	קסא
תסט	הלכות סוכה ולולב	קסז
		ערובין
		ערב שבת
		ערבית לשבת
		קידוש על הכוס
		סדר ליל שבת
		שבת קודש

תוכן הענינים

תריג	שמע שמועה טובה	תע	הושענות לסוכות
תריג	שמע שמועה רעה	תפב	הושענות ליום ערבה
תריג	ירדו גשמים רבים		
תריד	ברכת הגומל		תעניות
תריד	הרואה מקום שנעשו נסים	תקב	סדר הלכות תענית
תרטו	הרואה מקום שעובדין בו ע"ז	תקג	תפילת תענית
	הרואה מקום שנעקרה בו ע"ז	תקד	תשעה באב
תרטו	בארץ ישראל	תקד	אלה דברים שאבל אסור בהן
תרטו	הרואה בתי ישראל בשובן		
תרטו	הרואה בתי ישראל בחורבנן		ימים נוראים
תרטו	הרואה קברי ישראל		
	הרואה שש מאות אלף רגלי	תקו	ראש השנה
תרטז	כאחד	תקה	קידוש של ראש השנה
תרטז	הרואה מחכמי אומות העולם	תקו	סדר של ראש השנה
תרטז	הרואה מחכמי ישראל	תקז	ערבית לראש השנה
תרטז	הרואה מלכי אומות העולם	תקיד	שחרית לראש השנה
תרטז	הרואה מלכי ישראל	תקכה	מוסף לראש השנה
	הרואה את הכושי ואת	תקמא	יום הכיפורים
תריז	המשונים בצורה		כפרות לערב יום
	הרואה סומא ומוכה שחין	תקמא	הכפורים
תריז	או קטע	תקמב	ערב יום הכפורים
	הרואה בריות טובות	תקמו	ערבית ליום הכפורים
תריז	ומתוקנות ביותר	תקנה	שחרית ליום הכפורים
תריז	ברכת האילנות	תקסו	מוסף ליום הכפורים
תריז	הרוא את הקשת	תקעח	מנחה ליום הכפורים
	על הרוחות ועל הברקים	תקפז	תפילת נעילה
תריז	ועל הרעמים		
	הרואה כוכבים נופלים ורצים		תפילות וברכות למאורעות
תריז	ממקום למקום		בחיי האדם
תריח	הרואה את הים הגדול	תקצז	ברכות
תריח	הנכנס למרחץ	תקצח	הלכות לברכת המזון
תריח	הנכנס להקזי דם	תרא	פיוטים לברכת המזון
תריח	הנכנס לבית המדרש	תרד	ברכת המזון
תריט	ביציאתו מבית המדרש	תרי	ברכת המזון קצרה ליחיד בדרך
תריט	הנכנס לכרך	תריא	ברכה אחת מעין שלש
תרכ	הנכנס לבית הכסא	תריג	ברכות הריח
תרכ	הקובע מזוזה		הבונה בית חדש והקונה
תרכ	העושה מעקה	תריג	כלים חדשים
תרכא	ברכת אירוסין	תריג	הרואה את חברו
תרכא	ברכת נשואין		הרואה פרי המתחדש
תרכב	ברכת נשואין לאלמון ואלמנה	תריג	משנה לשנה

תוכן הענינים

תרסה	עשרה פסוקים שסידר הרמב"ן	תרכג	פיוט לברית מילה
תרסו	בקשה לרמב"ן זלה"ה	תרכד	ברכת מילה
תרסה	בקשה לרשב"א זלה"ה	תרכה	ברכת מילה לעבד יליד בית
תשא	בקשה לרבנו זרחיה הלוי ז"ל	תרכה	הבא להתגייר
	הלכות למועדים	תרכז	סדר פדיון הבן
תשי	ענין חנוכה והלכותיו	תרלא	סדר הטבת חלום
תשיב	ענין עשרה בטבת והלכותיו	תרלב	פתרון חלומות
תשיג	ענין העצירה	תרלב	פסוקי דרחמי
תשיח	תקון פסח	תרלה	סדר שנוי השם
תשיח	דין הגעלה	תרמא	המהלך בדרך (תפלה קצרה)
תשכ	דין הביעור	תרמא	המהלך במקום גדודי היה
	שלא יפסיק ולא ישיח עד	תרמב	וליסטים (תפלה קצרה)
תשכב	שיגמור הבדיקה	תרמו	תפלת הדרך
	דין המצות והלישה	תרנ	חמשה פסוקים
תשכב	ושיעורה	תרנ	וידוי שכיב מרע
	הלכות שביתת יום טוב	תרנג	צדוק הדין
תשכה	על דרך קצרה	תרנד	קבורת המת
תשכח	תיקון המועדות והלכותיהן	תרנה	קדיש הגדול
תשלד	סדר תשעה באב	תרנז	השכבה
תשלו	הלכות שביתת עשור	תרנז	השכבה לאשה
תשלט	הלכות שופר		ברכת המזון לאבלים
	קריאת התורה	תרנח	בקשות
	קריאת הפרשיות של כל	תרסב	שבעים ושנים פסוקים
תשדמ	השנה על הסדר	תרסד	בקשה
		תרסה	בקשה
			בקשה

ב"ה ז' אייר תשע"ט

הסכמה

בואו ונחזיק טובה בקדא רבה להאי גברא רבה וכו' הוא נהנה מהמשפט המעלה במנהג ונשט ביב עיצן פול שטיין אלש עשה צדק סבא אהרן פיר אלוניא לאמר תורה מקושרת סיבנא תפילה במנהג קטלונין. אלש בו המפלאו גבול תורה ונהא המקשרת תורה של גבול מקשר. ועם עשה יוצא למעשה ה' בעליו וביאורו והשואר מבי' יש חלית לאור"ת. והנ' אבירז'ל שפיר' ב' ביעו יצא אלוניא/אזונה תורה מקושרת עושה בל' ושמונה בביאור ג' קו' ונהנה מצליא אכ"ר

הסכמה והצלחה

אליהו אבירז'ל

ב"ה ז' אייר תשע"ט

הסכמה

בואו ונחזיק טובה בקדא רבה להאי גברא רבה וכו' הוא נהנה מהמשפט המעלה במנהג ונשט ביב עיצן פול שטיין אלש עשה צדק סבא אהרן פיר אלוניא לאמר תורה מקושרת סיבנא תפילה במנהג קטלונין. אלש בו המפלאו גבול תורה ונהא המקשרת תורה של גבול מקשר. ועם עשה יוצא למעשה ה' בעליו וביאורו והשואר מבי' יש חלית לאור"ת. והנ' אבירז'ל שפיר' ב' ביעו יצא אלוניא/אזונה תורה מקושרת עושה בל' ושמונה בביאור ג' קו' ונהנה מצליא אכ"ר

בברכה והצלחה,
אליהו אבירז'ל

Rabbi Yaakov Peretz

Moreh Hora'ah in Neve Yaakov, Jerusalem
Rosh Hayeshiva "Midrash Sfaradi" and "Heichal Pinchas"

הרב יעקב בהר"י פרץ

רב ומו"צ בנוה יעקב
ראש ישיבת "מדרש ספרדי" ו"היכל פנחס"

מחבר סדרת הספרים "אמת ליעקב"

ירושלים תובב"א א"ר המשעט Jerusalem

כס"ז א"י א"י

סדר תפלה - במנהג קטלונא

הריני בזה הח"מ להכיר ולהוקיר יקרא דאוריתא את פלוג הגדול
של היקר החכם ונבון ומשכיל בשלח כהר צידן בלא פרץ יצו נ'
אשר שלח עמו והקדים זמן רב מזמנו להוציא לאור עולם יראי ה'
סדר תפלה במנהג קטלונא שהתפללו כך גדולי עולם התורה וי"ש מהם ר'
יהודה אלברג'לוני, הרמב"ן, רבנו ג'ירונדי, הרא"ה, הרשב"א, הר"ן,
הריב"ש, ר' חסדאי קרשקש, הרשב"א וצו
ולבך הריני להכיר הטובה הגדולה הזאת ובכלל זה המבוא
אשר ע"ה בו במעט כספר, ויהי רצון שספר תפלה זה יקנוהו
בכסף מלא וימצאו בכל בית ישראל
ולמחבר המוציא לאור עולם, הנני לברכו שהקב"ה יספיע עליו
שפע טובה והצלחה בכל אשר יפנה
ע"ה חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאשר

בתורה רבה ובכבוד רב
ע"ה יעקב בהר"י פרץ
ירושלים תובב"א

ירושלים תובב"א א"ר התשע"ט

בס"ד עמ"י עש"ו

סדר תפלה - במנהג קטלונא

הריני בזה הח"מ להכיר ולהוקיר יקרא דאוריתא את פעלו הגדול של היקר החכם ונבון ומשכיל בש"ת
כה"ר עידן ב"א פרץ יצ"ו נ"י אשר טרח עמל והקדיש זמן רב מזמנו להוציא לאור עולם יראי ה'
סדר תפלה במנהג קטלונא שהתפללו כך גדולי עולם התורה וי"ש מהם ר' יהודה אלברג'לוני, הרמב"ן, רבנו
ג'ירונדי, הרא"ה, הרשב"א, הר"ן, הריב"ש, ר' חסדאי קרשקש, הרשב"א ועוד.
ולבך הריני להכיר הטובה הגדולה הזאת ובכלל זה המבוא אשר עמל בו כמעט כספר, ויהי רצון שספר
תפלה זה יקנוהו בכסף מלא וימצאו בכל בית ישראל.
ולמחבר המוציא לאור עולם, הנני לברכו שהקב"ה ישפיע עליו שפע טובה והצלחה בכל אשר יפנה
בתורה וי"ש.

ע"ה חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאשר.

בתורה רבה ובכבוד רב

ע"ה יעקב בהר"י פרץ

ירושלים תובב"א

תפילות השחר

המנהג בקטלונא להוציא מי שאינו בקי ומתחיל החזן ומברך על נטילת ידיים וסדר הברכות כו'

הנכנס לבית הכנסת להתפלל אומר

מָה טָבוּ אֱהָלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֶיךָ יִשְׂרָאֵל:

וְאֲנִי בְּרוּב חֶסֶדְךָ אָבֹא בֵיתְךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הַיָּכָל קִדְשְׁךָ בִּירְאָתְךָ:

אֲמַרִי הַאֲזִינָה וְ בִינָה הַגִּיגִי:

נטילת ידיים על שם הכלי ששמו אנטל והוא מחזיק רביעית הלוג כדאמ' אנפק אנטל היא רביעית של תורה . ר' אשר ז"ל: נהגו כל ישראל לקום בעלות השחר ולברך על נטילת ידיים בין עשה צרכיו בין לא עשה מפני שרוח רעה שורה על הידים . ועוד שהידים עסקניות הן . ועוד דומיא דכהן מקדש ידיו קודם עבודה . מנהיג: מנהג ברוב מקומות ישראל שיש להם בחצר בית הכנסת שוקת המים לרחוץ הידים . ויש סמך מדאמרינן ביומא אין אדם נכנס לעזרה אפי' טהור עד שיטבול וכת' בבואם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו . ואע"פ שאין לנו צד טהרה עד עמוד כהן גדול לאורים ותומים ותעשה הפרה העשירית מכל מקום מי שיש בידו לתקן יתקן . וכשימצאו הדבר מזומן בבאם למקדש יהיו נוהרין:

**בָּרוּךְ אַתָּה וְ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם:**

כשנכנס לבית הכסא אומר

**הִתְכַּבְּדוּ מְכוּבָדִים קְדוֹשִׁים מְשֻׁרְתִּי עֲלִיּוֹן הָנוּ כָּבוֹד
לְאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁמֵרוֹנִי שְׁמֵרוֹנִי עֲזָרוֹנִי עֲזָרוֹנִי
הַמְתִּינוּ לִי הַמְתִּינוּ לִי עַד שְׁאֶכְנֶס וְאֶעֱשֶׂה צָרְכִי שְׁזוֹ הִיא
דֶּרֶכְךָ שֶׁל בְּנֵי אָדָם:**

וכי נפיק אומר אשר יצר

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶת הָאָדָם
בְּחֶכְמָה וּבָרָא בּוֹ נְקָבִים נְקָבִים חֲלוּלִים חֲלוּלִים .
גְּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדְךָ שָׂאם יִפְתַּח אַחֵר מֵהֶם אוֹ אִם
יִסְתֵּם אַחֵר מֵהֶם אִי אֵיפֶשֶׁר לְהִתְקַיֵּם [וּלְעֲמֹד] אֲפִילוּ
שָׁעָה אֶחָת: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ רוֹפֵא כָּל בָּשָׂר וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת:

ברכות השחר

אֱלֹהֵי נִשְׁמָה שְׁנַתָּה בִּי מְהֻרָּה . אַתָּה יִצְרָתָה . אַתָּה
בָּרָאתָה . אַתָּה נִפְחָתָה בִּי . אַתָּה מְשַׁמְרָה בְּקִרְבִּי
 . וְאַתָּה עֲתִיד לְטַלָּה מִמֶּנִּי . וְאַתָּה עֲתִיד לְהַחְזִירָה בִּי
לְעֲתִיד לָבוֹא . כָּל זְמַן שֶׁהַנִּשְׁמָה [תִּהְיֶה] תְּלוּיָה בְּקִרְבִּי .
מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי . שְׂאֵתָה הוּא אֲדוֹן
כָּל הַנִּשְׁמוֹת רַבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים [וּמוֹשֵׁל בְּכָל הַבְּרִיּוֹת]:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחְזִיר נִשְׁמוֹת לְפָנָיִם מֵתִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַנוֹתֵן לַשָּׂכּוֹי בִּינָה
לְהַבִּין בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה: ה

א בכ"י ד

ב בכ"י ב: אין כל בריה יכולה להתקיים:

ג בכ"י ד

ד בכ"י ד: רבון כל העולמים אדון כל הנשמות ומושל בכל הבריות

ה בברכות השחר המנהגים שונים, הסידור הודפס לפי כ"י א מלבד השינויים שצויינו בהע' להלן:

הנחת תפילין

ומניח תפילין ומברך יי

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהִנִּיחַ תְּפִלִּין:

ומניח של יד ואחר כך של ראש אבל אם שח בין תפלה לתפלה מברך על תפילין של ראש
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוֹת תְּפִלִּין:

וכשהוא חולץ חולץ של ראש ואחר כך של יד

עטיפת טלית

ולובש טלית ומברך

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית:

הנהגת האדם

הנכנס לבית הכנסת להתפלל אומ' מה טובו אוהלך יעקב משכנותיך ישראל . ואומ' ואני ברוב חסדך אבא ביתך אשתחוה אל היכל קדשיך ביראתך . ואומ' אמרי האזינה יְיָ בינה הגיגי . ואומ' בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידיים . ואומ' אשר יצר [וכו'] נקבים נקבים חלולים חלולים – פי' חלולים הם רמ"ח אברים שיש בו באדם שהם חלולים . ואומר רופא חולים כל בשר ומפליא לעשות – פי' ומפליא . כתי' כי גדול אתה ועושה נפלאות . הנאד הזה אם יש בו נקב כאותו של מחט כל רוח יוצא ממנו . והב"ה ברא באדם נקבים ורוחו משתמרת בתוכו הרי הוא מפליא לעשות . כשמגיע אשה ריח ניחוח ל'י אומ' פרשת העולה שבויקרא . וכן מן הצאן קרבנו וכו' . ואומ' פרשת הדשן שבפרשת צו . וידבר יְיָ אל משה לאמר . צו אל אהרן ואל בניו לאמר . זאת תורת העולה היא העולה ועד אש תמיד תוקד על המזבח לא

י' סדר ברכות תפילין וטלית בכ"י ג

כתב הרב הנשיא אלברג' לונג ז"ל בשם מר רב יוסף גאון ז"ל ששמעה מרבתינו . הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור שמתפללין ועדיין לא קרא פסוקי דזמרה, שמברך מלך מהולל בתושבחות . ואומ' פרשה ראשונה ותהילה לדוד . ומדלג ואומ' הללויה הללו אל בקדשו . ואומ' ישתבח ופותח ביוצר אור כדי להתפלל עם הצבור . אבל לומ' פסוקי דזמרה אחר תפלה יש גנאי בדברים, לכך אל יאמר פסוקי דזמרה אחר תפלה כלל, שכשתקנום לא תקנום אלא לפני תפלה אבל לאחר תפלה לא:

יש מקומות שנוהגין לומ' מזמור לתודה [רק] בחול ומדלגין אותו בשבתות וימים טובים . לפי שמזמור זה היו אומרי' אותו בזמן הבית על הקרבת התודה, שהיו מביאין הצבור להודות, ואין קריבה בשבת ויום טוב דנדרים ונדבות אין קרבין בהם . אבל בפרוינצה וספרד אומרי' אותו:

מְזֻמָּר לְתוֹדָה הָרִיעוּ לֵאמֹר כָּל הָאָרֶץ . עֲבְדוּ אֶת יְיָ בְּשִׂמְחָה בָּאוּ לְפָנָיו
בְּרִנָּה דָּעוּ כִּי יְיָ הוּא אֱלֹהִים הוּא עָשָׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ עֲמוֹ וְצֵאן
מִרְעִיתוֹ . בָּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה חֲצִרְתּוֹ בְּתִהְלָה הוֹדוּ לוֹ בְּרָכוּ שְׁמוֹ . כִּי טוֹב
יְיָ לַעֲוֹלָם חֶסֶדוֹ וְעַד דֹּר וָדֹר אֲמוֹנָתוֹ:

יְהִי כְבוֹד יְיָ לַעֲוֹלָם . יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׁיו . יְהִי שֵׁם יְיָ מְבוֹרָךְ .
מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם . מְמַזְרֵחַ שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ . מְהוֹלֵל
שֵׁם יְיָ . רָם עַל כָּל גּוֹיִם יְיָ . עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ . יְיָ שֶׁמֶךְ
לַעֲוֹלָם . יְיָ זִכְרֶךָ לְדוֹר וָדוֹר . יְיָ בְּשָׁמַיִם הִכִּין כֶּסֶּאוֹ .
וּמִלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה . יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתִגַּל הָאָרֶץ .
וַיֹּאמְרוּ בְּגוֹיִם יְיָ מֶלֶךְ . יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מֶלֶךְ יְיָ יְמִלֹךְ לַעֲוֹלָם וְעַד
יְיָ מֶלֶךְ עוֹלָם וְעַד . אֲבָדוּ גוֹיִם מֵאֶרֶצוֹ . יְיָ הִפִּיר עֲצַת גּוֹיִם
הִנִּיא מַחֲשָׁבוֹת עַמִּים . רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ . וְעֲצַת
יְיָ הִיא תִקּוּם . עֲצַת יְיָ לַעֲוֹלָם תַּעֲמוֹד . מַחֲשָׁבוֹת לְבוֹ לְדוֹר
וָדוֹר . כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי . הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֵד . כִּי בָחַר יְיָ בְּצִיּוֹן
אָוָה לְמוֹשָׁב לוֹ . כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה . יִשְׂרָאֵל לְסִגְלָתוֹ .
כִּי לֹא יִטּוֹשׁ יְיָ עַמוֹ . וְנִחַלְתּוֹ לֹא יַעֲזֹב . וְהוּא רַחוּם יִכַּפֵּר

החזן אומר: **וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עֲוֹן וְלֹא יִשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אָפּוֹ וְלֹא יַעִיר כָּל חַמָּתוֹ:**

והקהל אומרים: **כִּי אֵל רַחוּם יְיָ אֱלֹהֵינוּ לֹא יִרְפָּךְ וְלֹא יִשְׁחִיתְךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם:**

קריאת שמע וברכותיה

ואומר החזן: **בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְּבֹרָךְ:**

והקהל אומר בלחש: **בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ וְכָל קָרְבִי אֶת שֵׁם קִדְּשׁוֹ . יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקָּבֵ"ה שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמְבַלְעָדֵיו אֵין אֱלֹהִים . יְיָ אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מְאֹד הוֹד וְהָדָר לְבָשֶׁת . בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:**
בָּרוּךְ יְיָ הַמְּבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ . אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם . אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעְרִיב עֲרָבִים בְּחִכְמָה . פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים בְּתַבּוּנָה . מְשַׁנָּה עֵתִים מַחְלִיף אֶת הַזְּמַנִּים . וּמַסְיֵד אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בְּרָקִיעַ בְּרָצוֹנוֹ . בּוֹרֵא יוֹמָם וְלַיְלָה . גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר . הַמַּעְבִּיר יוֹם וּמַבִּיא לַיְלָה . הַמְּבַדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה . יְיָ חַי וְקַיִם לְעוֹלָם וָעֶד: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעְרִיב עֲרָבִים:

מעריב ערבים . לשון רבים ולא אמ' ערב כמו יוצר אור משום דכתי' בין הערבים . שהם שני ערבים מנחה גדולה מכי ינמו (ח') צללי ערב משש שעות ומחצה ולמעלה . ומנחה קטנה מתשע שעות ומחצה ולמעלה שהגיע שעת הקטרת . ודע כי לענין מעריב ערבים אין היום והלילה שוים בזמנם כאחת בכל מקומות הישוב ולא בכל הארץ כלה כי כ"ד שעות מן היום ומן הלילה כל שעה מהם היא ערב במקום אחד ובקר במקום אחר על פני אורך הארץ כלה והיא בהקפת הגלגל עליה המקיף ממזרח למערב וזהו סוד ויהי ערב ויהי בקר האמור בימי בראשית:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ אֶהְבֶּתָ . תוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לְמִדָּתָ . עַל כֵּן אֱלֹהֵינוּ . בְּשִׁכְבֵּנוּ וּבְקוּמָנוּ נְשִׁיחַ בְּחֻקֶּיךָ . וְנִשְׁמַח וְנַעֲלוֹז בְּדִבְרֵי תִלְמוּד תוֹרָתְךָ . וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד . כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאוֹרֵךְ יָמֵינוּ . וּבָהֶם נִהְגָּה יוֹמָם וְלַיְלָה . וְאַהֲבָתְךָ לֹא תִסּוּר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים: בָּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל:

אל מלך נאמן . יש אומרי' אותו . ונותנין טעם לדבריהם מפני שבקריאת שמע אין בו רמ"ח תיבות ואל מלך נאמן ישלים לרמ"ח תיבות שהם כנגד רמ"ח איברים שיש בו באדם, ואינו הפסק בין ברכות לקרית שמע . ואל מלך נאמן . ר"ת אמן, [ו]מי שעונה אמן בין הברכה למעשה הוא הפסק . ובמקומות אלו נהגו שלא לאמרו:

צריך כוונת הלב בפסוק ראשון של ק"ש לכל הפחות . ואם היה מהלך בדרך עומד . ולקבל עליו עול מלכות שמים באומדן הדעת בשמים ובארץ ובארבע רוחות העולם . וצריך להאריך באחד . וכל המאריך באחד בכוונת הלב מאריכין לו ימיו ושנותיו (ירושלמי) . ולא יאריך תנועת האלף דמשמע אי חד . ולא יחטוף בחי'ת שלא ידחוק את המלה . ומנהג טוב לומר פסוק ראשון בקול רם שצריך כוונת הלב . ואם יאמר אותו בחשאי אולי לא יכוין לבו . וא"ת למה אנו מברכין ברכות של ק"ש בקול רם וק"ש בלחש . הטעם לפי שהברכות הם מדרבנן ושליח צבור יכול לפטור כל מי ששומע ואינו יודע . אבל ק"ש שהוא עיקר ויחוד השם וקבלת מלכות שמים הרי הוא חובה לכל אחד ואחד ואין שליח צבור יכול להוציא אפי' למי שאינו בקי אלא אם כן מקרין אותו שאינו בקי ואמר הוא כל תיבה ותיבה בפיו . וכן נהגו לגמור ק"ש כולה בלחש בכל גלילותינו כדי שלא לערבב זה את זה אם ירימו קולם והם צריכים לדקדק באותיותיה:

באלה הדברים רבה: . "שמור מצותי וחי' . אמ' הקב"ה שמור רמ"ח תיבות שבק"ש ואני אשמור רמ"ח איברים שלך" . ותמצא שהם רמ"ח עד אמת . ולפיכך שליח צבור חוזר 'אֱלֹהֵיכֶם אֲמַת' להשלים כל הרמ"ח . ו'ברוך שם כבוד מלכותו' מן החשבון . ועל מצות וציצית לזכרון תרי"ג מצות . ואין צריך לומר 'אל מלך נאמן' בתחלה כמו שכתבו רבים שהוא אמן כעונה אמן אחר עצמו בהבחר . ובערב באוהב . ובגאל ישראל . לפי שאין

עונין אמן אחר עצמו כי אם בשלשה מקומות, בבונה ירושלים, וישתבח ויהללך . ובכל ברכה שהיא סוף ברכות שלש דאוריתא:

הע של שמע היא גדולה . והד של אחד גם כן . והוא ע"ד שהוא לשון עדות שמקבל עליו עול מלכות שמים . שאו מרום עיניכם:

ועוד אמרו "ובלבד שלא יחטוף בחת" . ולא יאריך יותר מדאי אלא כדי שימליכוהו על השמים ועל הארץ ועל ארבע רוחות העולם . וצריך לדקדק באותי(א)ותיה . ירושלמי צריך להוציא בפה עין אשר נשבע שלא יראה כהא חס ושלום . תקנו רבנן לקרות ק"ש מיושב ואם רצה לקרות בין עומד בין יושב בין נוטה הרשות בידו:

שִׁמְעַיִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

וְאַהֲבַת אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל
מַאֲדְךָ . וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְּךָ
הַיּוֹם עַל לִבְבְּךָ . וְשִׁנְנָתָם לְבָנֶיךָ וְדַבַּרְתָּ בָם בְּשִׁבְתְּךָ
בְּבֵיתְךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ . וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת
עַל יָדְךָ וְהָיוּ לְטָטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ . וּכְתַבְתָּם עַל מְזוֹזֹת בֵּיתְךָ
וּבְשַׁעְרֶיךָ:

וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ שְׁמִיעוּ אֶל מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֵת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּלְעֲבֹדוֹ בְּכָל
לִבְבְּכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם . וְנָתַתִּי מִטַּר אֲרָצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֶה
וּמִלְקוֹשׁ וְאֶסַּפְתִּי דָגְנְךָ וְתִירֶשֶׁךָ וַיִּצְהַרְךָ . וְנָתַתִּי עֵשֶׂב
בְּשֹׁדְךָ לְבִהְמֹתֶךָ וְאֶכְלָתָּ וּשְׂבַעְתָּ . הַשְׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה
לְבַבְכֶם וְסָרְתֶם וְעַבַּדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם
 . וְחָרָה אַף יְיָ בָּכֶם וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר
וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ וְאֶבְדְּתֶם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ

הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְיָ נָתַן לָכֶם . וְשִׁמְתֶם אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהִים עַל
 לִבְבְּכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל יְדְכֶם וְהָיוּ
 לְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם . וְלִמְדֶתֶם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדָבָר בָּם
 בְּשִׁבְתְּכֶם בְּבֵיתְכֶם וּבְלִכְתְּכֶם בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּכֶם וּבְקוּמְכֶם .
 וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְכֶם וּבְשַׁעְרֵיכֶם . לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם
 וַיְמִי בְנֵיכֶם עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לְאַבְתִּיכֶם לֵאמֹר
 לָהֶם כִּי יְמֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ:

נשאל גאון ז"ל כשיקרא אדם ק"ש אם צריך למשמש בציציותיו כשיגיע ועשו להם ציצית
 אם לא . והשיב דאין צריך שאם אתה אומר כן נמצא אתה מחייבו ללכת לביתו לראות
 המזוזה כשיגיע וכתבתם על מזוזות . וגם לאחוז התפילין כשיגיע וקשרתם . אלא ודאי אין
 ראוי לעשות כן . והרב אל ברצלוני ז"ל לא הרחיק דבר זה כל כך וחלק בין מזוזה דליתא
 גביה ובין ציצית ותפילין שהן מוכנזין אצלו ותפילין גם כן כבר חייבו חכמים למשמש בהם
 כל שעה קל וחמר מציץ ומה ציץ שאין בו לא הזכרה אחת אמרה תורה וכו' . ורב נטרונאי
 גאון ז"ל כתב דכיון שראה והתבונן בציציותיו כשבירך סגי בכך:

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר . דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרָתָם
 אֱלֹהִים וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כַּנְּפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם
 וְנָתַנוּ עַל צִיצִית הַכֶּנֶף פֶּתִיל תְּכֵלֶת . וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית
 וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא
 תִּתְּרוּ אַחֲרֵי לִבְבְּכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים
 אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי וְהָיִיתֶם
 קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם . אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵהָיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

וחזור הש"ץ: יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת.

אמרו ז"ל כל מי שלא אמ' אמת ויציב בשחר ואמת ואמונה בלילה לא יצא ידי חובתו שנ'
 להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות . וזהו בדרך אפקיד רוחי שאנו מפקידין לו את
 נשמותינו בכל לילה וממתינין בשחר: